TARİH ARAŞTIRMALARI-II-

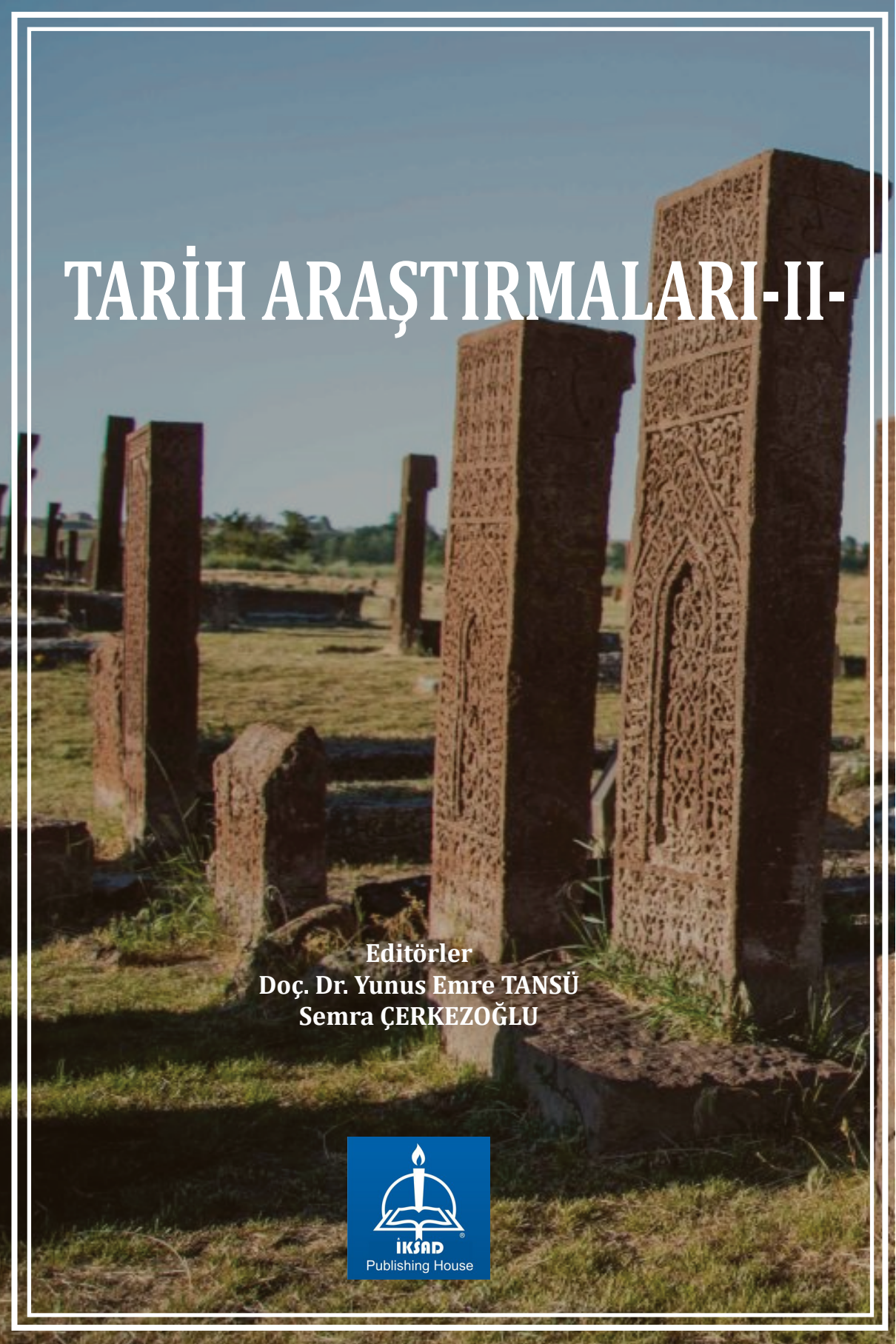

Editörler
Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ
Semra ÇERKEZOĞLU

İKSAD
Publishing House

TARİH ARAŞTIRMALARI -II-

Editörler

Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ

Semra ÇERKEZOĞLU

Ankara

2022

Copyright © 2022 by iksad publishing house
All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, distributed or transmitted in any form or by
any means, including photocopying, recording or other electronic or mechanical methods, without the prior written permission of the publisher, ehcept in the case of
brief guotations embodied in critical reviews and certain other noncommercial uses permitted by copyright law. Institution of Economic Development and Social Researches Publications®
(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)
TURKEY TR: +90 342 606 06 75
USA: +1 631 685 0 853
E mail: iksadyayinevi@gmail.com
www.iksadyayinevi.com

It is responsibility of the author to abide by the publishing ethics rules.
Iksad Publications – 2022©

ISBN: 978-625-8323-22-1
Cover Design: İbrahim KAYA
June / 2022
Ankara / Turkey
Size = 16x24 cm

TARİH ARAŞTIRMALARI -II-

EDİTÖR

Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ

Semra ÇERKEZOĞLU

YAZARLAR

Bölüm 1: Doç. Dr. Taner YILDIRIM & Elifnur ÖZCAN
Bölüm 2: Dr. Öğr. Ü. Celal ASLAN
Bölüm 3: Öğr. Ü. İrfan KÖSE
Bölüm 4: Prof. Dr. Füsun KARA
Bölüm 5: Prof Dr. Füsun KARA
Bölüm 6: Dr. Öğr. Ü. Fikret YILMAZ
Bölüm 7: Dr. Öğr. Ü. Fikret YILMAZ
Bölüm 8 : Dr. Öğr. Ü. Hür Kamil BİÇİCİ
Bölüm 9: Dr. Öğrt. Ü. Hür Kamil BİÇİCİ
Bölüm 10: Doç. Dr. Yunus Emre TANSÜ & Abdulhanan İBİŞ

İÇİNDEKİLER

EDİTÖRÜN NOTU ii
ÖN SÖZ v
BÖLÜM 1 1
ORTAÇAĞ MÜSLÜMAN SEYYÂH VE COĞRAFYACILARINA GÖRE ENDÜLÜS'E GENEL BİR BAKIŞ 1
Doç. Dr. Taner YILDIRIM 1
Elifnur ÖZCAN 1
BÖLÜM 2 21
İSRAİLOĞULLLARI, KUTSAL TOPRAKLAR VE SİYONİZM 21
Dr. Celal ASLAN 21
BÖLÜM 3 41
HARAM AYLAR KAVRAMININ TARİHSEL OKUNUŞU ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 41
Öğr. Gör. İrfan KÖSE 41
BÖLÜM 4 79
ZENGİLERİN SOSYAL HAYATINDA EĞLENCENİN YERİ 79
Prof. Dr. Füsun KARA 79
BÖLÜM 5 91
ZENGİ DEVLETİNDE SALGIN HASTALIKLAR 91
Prof. Dr. Füsun KARA 91
BÖLÜM 6 99
A HISTORICAL AND PHILOSOPHICAL PERSPECTIVE: TIME IN GREEK TRAGEDY 99
Dr. Fikret YILMAZ 99
BÖLÜM 7 125
AN APPROACH TOWARDS UNDERSTANDING OF GADAMERIAN THESIS REGARDING HISTORICAL CONSCIOUSNESS IN RESPECT OF PREJUDICES AND UNDERSTANDING 125
Arş. Gör. Dr. Fikret YILMAZ 125

BÖLÜM 8 147
YOZGAT MÜZESİ'NDE BULUNAN FAYTON'UN BEZEMELERİ ÜZERİNE DÜŞÜNCELER 147
Dr.Öğr.Üyesi H.Kamil BİÇİCİ 147
BÖLÜM 9 187
ÖYKAM'DA (ÖDEMİŞ YURT VE KENT ARŞİVLERİ MÜZESİ) BULUNAN BARUTLUKLAR VE BARUT ÖLÇERLER ÜZERİNE 187
Dr.Öğr.Üyesi H.Kamil BİÇİCİ 187
BÖLÜM 10 215
SURİYELİ MÜLTECİLERİN TÜRKİYE EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ 215
Doç Dr. Yunus Emre TANSÜ 215
Abdulhanan İBİŞ 215

BÖLÜM 9

ÖYKAM'DA (ÖDEMİŞ YURT VE KENT ARŞİVLERİ MÜZESİ) BULUNAN BARUTLUKLAR VE BARUT ÖLÇERLER ÜZERİNE

Dr. Öğr. Üyesi H. Kamil BİÇİCi*

*Bozok Ünv., Fen-Ed. Fakültesi,Sanat Tarihi Bölümü,66100/Yozgat

orchid.org/0000-0002-5403-8878

A. GİRİŞ :

Bu çalışma 2015-2016 yıllarındaki Ödemiş Yıldız Kent Arşiv Müzesinde yapılan araştırmaya dayanmaktadır[1]. Ödemiş'in merkezinde yer almaktadır. Ödemiş Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi İzmir ilinin Ödemiş ilçesinde yer alan bir etnografya müzesidir (Fot.1-4). Müze kent merkezinde Hacı Sadık caddesinde No:18'de yer almaktadır. Müze binası 1927 yılında açılan Yıldız Oteli'dir. Bina 2006 yılında Ödemiş belediyesince kamulaştırılarak müze binası haline dönüştürülmüştür. Müzenin ziyaretçileri genellikle gençler ile orta yaş grubundaki ilgili insanlardan oluşmaktadır. Müzeyi Ödemişten, İzmir'den ve çevre illerden gelen öğrenci grupları, yerli ve yabancı turistler tarafından da büyük bir ilgiyle ziyaret edilmektedir.

İlgililerden edinilen bilgiye göre, müze envanteri 6218 kültür varlığından oluşmaktadır. Ayrıca 20815 adet de belge arşivlenmiştir. Kütüphanede ise 3619 eser yer almaktadır. Binada 1 arşivci, 1 kütüphaneci 2 adet çalışan ve 4 güvenlik görevlisi görev yapmaktadır. Müzede Yıldız Kundura Odası, Çeyiz-Gelin-Düğün, Sergi Salonu, Berber Odası, Tütün Odası, Saatçi Odası, Oturma Odası, Çeyiz Odası, Efeler Odası, Otel Odası, Mutfak, Şükrü Saraçoğlu Anı Odası, Dr. Mustafa Bengisu Anı Odası, Ödemişli Kültür ve Sanat İnsanları ve Ödemiş Tarihi Odası gibi çeşitli bölümlere ayrılmış sergi odaları vardır (https://www.odemis.bel.tr/tesislerimiz/odemis-yildiz-kent-arsivi-ve-muzesi.html). Sergilenen unsurların çoğu etnografik kültür özellikleri taşıyan eşyalardır. Eserlerin bir kısmı bağış, bir kısmı satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır.

Müzede sergi odasında bulunan beş adet barutluk ve dört adet barut ölçer inceleme konumuzu oluşturmaktadır (Fot.5-6). Barutlukların ve barut

[1] 2015 ve 2016 yıllarında ÖYKAM'DA yaptığım çalışmalarda bana yardımcı olan müze görevlileri Sezgi Yüksel ve Tuğba Akbörk Genç'e teşekkür eder şükranlarımı sunarım.

ölçerlerin üzerinde yer alan, çoğunlukla bitkisel bezemeler ve geometrik bezemeler çalışma konumuzu oluşturmaktadır. İnceleme konumuzu anlatmaya geçmeden önce baruttan da bahsetmek gerekir;

Top, tüfek (Black, 2003), tabanca ve bomba gibi çeşitli ateşli silahların ortaya çıkmasına zemin hazırlayan barutun icadı 800-900'lü yıllara kadar dayanmaktadır (Agoston, 1999:621-632; Agoston, 2006a; Agoston, 2006b; Eralp, 1993; Evsile, 2000:642-646; İlgürel, 2000:613-629; Chase, 2008; Eyice, 1995:94-96; Gölen, 2006; Hülagü, 2001:73-93; Işık, 2014:37; İnce, 2013:503-524; Kütükoğlu, 1997:96-98; Sezgin, 2008:329-340; Tez, 2010; Işık, 2014;37-53). Barutu ilk defa Çinlilerin keşfettiğine ve zamanla XII. yüzyılda bütün Asya kıtasına, bir süre sonra da Avrupa'ya Haçlı Seferleri sonrasında veya İpek Yolu vasıtasıyla yayıldığına dair yaygın düşünceler bulunmaktadır.

Barut; genel olarak en bilinen tanımıyla güherçile, kükürt ve odun kömürünün belli ölçülerde birbirleriyle karıştırılması ile elde edilen patlayıcı ve yanıcı bir maddedir. Barut ilk çıktığından beri barut yapımı için gereken maddelerin miktarları ve cinsleri ile ilgili çeşitli deneyler yapılmış ve en kaliteli barutun imal edilmesi yoluna gidilmiştir. Osmanlı Devleti'nde XV. yüzyıldan itibaren kullanmaya başladığı top, tüfek gibi ateşli silahların (Chase, 2008; Aydın, 1997:59-61; Bikkul, 1957:35-52; Çoruhlu, 1987:22-25; Çoruhlu, 1988:40-44; Çoruhlu, 1992, 32-35; Çoruhlu, 1993a; Çoruhlu, 1993b:148-150; Çötelioğlu, 1999; Hudyakov, 2002:468-477; Tezcan, 1983) vazgeçilmez unsuru olan barutun bir hazneye konulup taşınması fikri barutlukların yapımına ön ayak olmuş ve kullanımını zamanla yaygınlaştırmıştır. Barutluk yapımında boynuz, su kabağı, kın ucu gibi biçimler ile deri, maden, kemik, ağaç gibi çeşitli yapım malzemeleri kullanılmıştır (Işık, 2014:37). Tarih boyunca kullanılmış barutlukların her biri birer sanat eseri olarak müze ve koleksiyonlardaki yerini

almıştır (Çoruhlu, 1993a:28). Ateşli silah teçhizatları grubu içinde ele alınan barutluklar birden fazla tipte karşımıza çıkmaktadır. Boynuz formu özellikle Osmanlı yapısı barutluklarda çok kullanılmıştır. Kıvrık boynuz, kesik boynuz ya da kapalı boynuz gibi farklı tasarımlarla karşılaşmaktayız (Işık, 2014:38; Çoruhlu, 1993a:52-56). "Bu tipin çok kullanılmasının temel sebebi boynuzun doğal formunun barutluk kullanımı için uygun olmasıdır. Bu doğal formun uç kısmı ve gerisine kapaklar eklenerek barutluk oluşturulması yapım açısından da kolaylık sağlamıştır.

"Barutlukların terminolojisi çok karmaşık olmayıp esas olarak barut doldurma ve boşaltma ağzı ile gövdeden oluşur. Bazen doldurma ve boşaltma işlemi aynı ağızdan yapılabilmektedir. Barutluklardaki bir başka unsur ise tüfeğe konacak barutun miktarını ayarlamaya yarayan boşaltma ağızlarının kenarındaki mandaldır. Bazı örneklerde söz konusu mandal mevcut olmayıp kullanıcı dökeceği miktarı el yordamı ile ayarlamaktadır. Birçoğunda yer alan halkalar ise barutluğu kemere takmak, boyuna asmak gibi işlevler için kullanılmıştır" (Işık, 2014:38).

Barut Ölçerler ise; tüfek ve tabancaların ağızdan doldurulması sırasında yararlanılan ve çoğunlukla metalden yapılan ölçü aletidir. Bu alet gereken barut dolumunu ne eksik, ne fazla ayarlı bir şekilde yapmaktadır. "Barut tazyiki ve barut hakkını ölçme aletlerinden ilki, barutun kalitesine göre, patlama ile birlikte basınç gücünü ölçmeye yarar, İkincisi ise tüfek ya da tabancanın bir atımlık barut hakkını ölçmek için kullanılırdı. Gümüş, bafon ve sarı madenden yapılan bu alet ucu açık mermi kovanı şeklinde olup, bir tarafında üzeri taksimatlı ayar vidası bulunurdu" (Çoruhlu, 1992:32-35).

B. ÖYKAM'DA BULUNAN BARUTLUKLAR VE BARUT ÖLÇERLER

No-1, Barutluk : Env.No: 2011/766 olan eser Cem Üsküp'ten satın alınmıştır. Barutluk 19.yüzyıl sonu ile 20 yüzyıl başı arasına tarihlendirebilir. Barutluğun uzunluğu 7 cm. genişliği 6 cm. derinliği 3 cm. ölçülerindedir (Fot.7-8). Müzede eserin gümüş üzerine kalem işi olduğu yönünde bir bilgi bulunmaktadır. Bence pirinç malzemeden yapılmış ve üstten kapaklı olan bu ürün üzerinde kazıma yoluyla yapılmış altı kollu yıldızı andıran Mühr-ü Süleyman motifi ve onunda etrafında palmet motifleri verilmiştir. Eserin üst iki yanında, gövdesinin iki yanında ve bir de alt kısmın ortasında olmak üzere içinden kayış geçmesi için yapılmış olan delikli birer kulp yer almaktadır. Üst kısımda bulunan kapak üzerinde bir dizi şeklinde verilmiş baklava motifleri ve aralarında çizgiler dikkat çekmektedir.

No-2, Barutluk : Env.No: 2011/767 olan eser Cem Üsküp'ten satın alınmıştır. Barutluk 19.yüzyıl sonu ile 20 yüzyıl başı arasına tarihlendirebilir. Barutluğun uzunluğu 11 cm. genişliği 5 cm. derinliği 3 cm. ölçülerindedir (Fot.9-10). Eserin gövdesi silindiri andırır şekilde olup, üstten kapaklı biçimde ele alınmıştır. Pirinç malzemeden yapılmış olan bu eserin gövdesinde herhangi bir süsleme bulunmamaktadır. Gövdesinin iki kenarında ve alt kısmın ortasında içerisinden bir kayış geçmesi için yapılmış birer delikli kulp göze çarpmaktadır. Barutluğun üstte bulunan kapağın arka tarafında ince bir kazımayla verilmiş büyük boyutlu bir baklava motifi ile onun çevresinde küçük boyutlu baklava dilimleri işlenmiştir. Kapağın üst kenarı kıvrımlı olup, testere dişi motifini akla getirmektedir.

No-3, Barutluk : Env.No: 2011/775 olan eser Kaan Keskin'den satın alınmıştır. Müzede barutluk diye adı geçen eser bir kütüklük olup, 19.yüzyıl

başına tarihlendirebilir. Pirinç malzemeden yapılmış olan barutluğun uzunluğu 12 cm. genişliği 12 cm. derinliği 4 cm. ölçülerindedir (Fot.11-14). Eserin gövdesi kareyi andırır bir formda olup, üstten kapaklı biçimde ele alınmıştır. Süslemeleri kabartma tekniğinde yapılmış olan bu eserin üzerinde yoğun bir bitkisel kompozisyon bulunmaktadır. Barutluğun gövdesinde, alt ve iki yan kenarlarında C ve S kıvrımlı akantuslar, buğday başakları, gül, küpe çiçeği, çeşitli kır çiçekleri, yapraklar, laleyi andıran motifler ve kartalı andıran motif işlenmiştir. Kartal motifi barutluğun ön kısmının yüzeyinde, üstte ortada ve altta iki yanda birer kere olmak üzere üç kere betimlenmiştir. Gövdenin üst, alt ve iki yan kenarı iç içe geçen çizgilerle ele alınan motifleri sınırlandırmıştır. Üstte bulunan kapak kısmında yine stilize edilmiş kıvrımlı akantuslar karşımıza çıkmaktadır. Kenarda yer alan süslemeleri bir bordür gibi dizilmiş, stilize edilmiş akantuslar, küpe çiçekleri, laleler, güller ve kır çiçekleri oluşturmaktadır. Barutluğun arka yüzeyi sade olarak ele alınmıştır. Bir kemere takılabilmesi pirinç bir plaka arka yüzeye eklenmiştir.

No-4, Barutluk : Env.No: 188 olan eser satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Pirinç malzemeden yapılmış olan barutluk 19.yüzyıl başına tarihlendirebilir. Üstte kapağı olan barutluğun uzunluğu 6 cm. genişliği 5 cm. derinliği 3 cm. ölçülerindedir (Fot.15-16). Eserin gövdesinin iki yanında ve bir de alt kısmın ortasında olmak üzere içinden omuza atılacak ince bir kayış geçmesi için yapılmış olan delikli birer kulp yer almaktadır. Barutluğun ön ve arka yüzeyi oldukça sade ele alınmış olup, herhangi bir süsleme unsuru bulunmamaktadır. Barutluğun üstte bulunan kapağın arka tarafındaki dikdörtgen formlu yüzey üzerinde ince bir kazımayla verilmiş büyük boyutlu bir baklava motifi ile onun çevresinde küçük boyutlu baklava dilimleri işlenmiştir. Kapağın üst kenarı kıvrımlı olup, testere dişi motifi şeklinde verilmiştir.

No-5, Barutluk : Env.No: 963 olan eser satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Barutluk 19.yüzyıl sonu ile 20 yüzyıl başı arasına tarihlendirebilir. Üstte kapağı olan barutluğun uzunluğu 8 cm. genişliği 5 cm. derinliği 3 cm. ölçülerindedir (Fot.17-18). Pirinç malzemeden yapılmış bulunan eserin üst iki yanında, gövdesinin iki yanında ve bir de alt kısmın ortasında olmak üzere yapılmış olan delikli birer kulp yer almaktadır. Delikli kulpların içinden deri bir kayış geçmektedir. Gövdesi silindiri andırır şekilde verilmiş olan barutluğun ön ve arka yüzeyinde ince bir kazımayla verilmiş, motifleri çok fazla belli olmayan, bitkisel karakterli stilize olmuş akantus dizileri ve kır çiçekleri göze çarpmaktadır.

No-6, Barut Ölçer : Env.No: 2011/769 olan eser Cem Üsküp'ten satın alınmıştır. Barut ölçer 19.yüzyıl sonu ile 20 yüzyıl başı arasına tarihlendirebilir. Barutluğun uzunluğu 10 cm., derinliği 2 cm. ölçüsündedir(Fot.19-20). Aletin en üst kısmında mandallı çubuk yer almaktadır. Bu çubuk içeriye ve dışarıya doğru mandalından çekilince hareket edebilmektedir. Pirinçten malzemeden yapılmış bu aletin barut haznesi vardır. Bu alet barut dolumunu gram ayarlı şekilde yapmaktadır. Barut ölçerin çubuk kısmı barut dolum gram ayarını iyi yapabilmek için çentikli veya ayarlı düz çizgilerle çizilerek işaretlenmiştir. Aletin silindirik gövde kısmının üzerinde süsleme amacıyla ince bir kazımayla oluşturulan dairesel bölümler, çentikler dikkat çekmektedir.

No-7, Barut Ölçer : Env.No: 2011/768 olan eser Cem Üsküp'ten satın alınmıştır. Barut ölçer 19.yüzyıl sonu ile 20 yüzyıl başı arasına tarihlendirebilir. Barut ölçerin uzunluğu 11 cm., derinliği 2 cm. ölçüsündedir (Fot.21). Aletin en üst kısmında kulplu veya mandallı çubuk yer almaktadır. Bu çubuk içeriye ve dışarıya doğru mandalından çekilince hareket edebilmektedir. Pirinç malzemeden yapılmış bu aletin barut haznesi vardır.

Bu alet barut dolumunu gram ayarlı şekilde yapmaktadır. Barut ölçerin çubuk kısmı barut dolum gram ayarını iyi yapabilmek için çentikli veya ayarlı düz çizgilerle çizilerek işaretlenmiştir. Aletin geniş gövde kısmı çok kenarlı dilimlere ayrılmış, çok kenarlı bölümlerin üstünde ve en alt tarafta çentiklerle oluşturulan dairesel bölümler dikkat çekmektedir.

No-8, Barut Ölçer : Env.No: 761 olan eser satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Barut ölçer 19.yüzyıl sonu ile 20 yüzyıl başı arasına tarihlendirebilir. Barut ölçerin uzunluğu 10 cm., derinliği 2 cm. ölçüsündedir (Fot.22). Aletin en üst kısmında mandallı çubuk yer almaktadır. Bu çubuk içeriye ve dışarıya doğru mandalından çekilince hareket edebilmektedir. Pirinçten malzemeden yapılmış bu aletin barut haznesi vardır. Bu alet barut dolum gram ayarlı şekilde yapmaktadır. Barut ölçerin çubuk kısmı barut dolum gram ayarını iyi yapabilmek için çentikli veya ayarlı düz çizgilerle çizilerek işaretlenmiş. Aletin geniş gövde çok kenarlı bir biçimde ele alınmış olup, her kenarın yüzeyinde bir bordür şeklinde devam eden bitkisel unsurlu kıvrık dal motifi göze çarpmaktadır.

No-9, Barut Ölçer : Env.No: 2230 olan eser satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Barut ölçer 19.yüzyıl sonu ile 20 yüzyıl başı arasına tarihlendirebilir. Barut ölçerin uzunluğu 11 cm., derinliği 2 cm. ölçüsündedir (Fot.23). Aletin en üst kısmında mandallı çubuk yer almaktadır. Bu çubuk içeriye ve dışarıya doğru mandalından çekilince hareket edebilmektedir. Pirinçten malzemeden yapılmış bu aletin barut haznesi vardır. Bu alet barut dolum gram ayarlı şekilde yapmaktadır. Barut ölçerin çubuk kısmı barut dolum gram ayarını iyi yapabilmek için çentikli veya ayarlı düz çizgilerle çizilerek işaretlenmiş. Aletin geniş gövde kısmının üzerinde süsleme amacıyla ince bir kazımayla oluşturulan dairesel bölümler dikkat çekmektedir.

C. DEĞERLENDİRME

Ödemiş Yurt ve Kent Arşiv Müzesinde bulunan, 19. yüzyıla tarihlenen Osmanlı dönemine ait beş adet barutluk ve dört adet barut ölçerin hepsi pirinç malzemeden yapılmıştır. Bu malzemelerin hepsi satın alma yoluyla müzeye dahil edilmiştir. Barutlukların ölçüleri 6 cm. ile 12 cm. arasında uzunlukları, 5 ile 12 cm. arasında genişlikleri, 3 ile 4 cm. arasında derinlikleri değişmektedir. Barut ölçerlerin ise; 10-11 cm. arasında uzunlukları, 1-2 cm. arasında derinlikleri değişmektedir (Tablo I). Env.No-188, 775, 963 olan eserler 19.yüzyıl başı, env.no-761, 766, 767, 768, 769, 2230 olan eserler 19.yüzyıl sonu veya 20.yüzyıl başına tarihlendirebilir. Barutlukların hepsi kapaklıdır. Örnek no 6, 7 ve 9.da çizgiler, çentikler haricinde süsleme amacıyla yapılan bir motif göze çarpmamaktadır. Barutluk ve barut ölçerler üzerinde bitkisel, geometrik ve figürlü süslemeler dikkat çekmektedir.

D. SONUÇ

İncelediğimiz dokuz ürünün beş tanesi barutluk, dört tanesi barut ölçerdir. Aletlerin hepsi pirinç malzemeden döküm tekniğiyle yapılmıştır. Süslemeler ince bir kazımayla pirinç malzemenin yüzeyine işlenmiştir. 6, 7 ve 9 no'lu aletler sade olarak ele alınmıştır. Eserlerden birinin kapağının üzerinde ahşap malzeme kullanılmış ve süslemeler kabartma tekniğiyle yapılmıştır (No-3). Bir alette de deri kayış bulunmaktadır. Bitkisel, geometrik ve figürlü motifler metal yüzey üzerinde yer almıştır. Süsleme unsurlarını akantus (No-3,5), baklava dilimi (No-1,2,4), buğday başakları (No-3), gül (No-3), kartal (No-3), kır çiçekleri (No-5), kıvrık dal (No-8), lale (No-3), Mühr-ü Süleyman (No-1), palmet (No-1), testere dişi (No-2,4) oluşturmaktadır.

Ödemiş Yurt ve Kent Arşiv Müzesinde karşımıza çıkan ateşli silahlarda patlamayı veya ateşlemeyi sağlayan en önemli unsur olan barutun taşındığı ve

saklandığı bir çeşit kap olan barutluklar ve barut dolumunu gram ayarlı bir şekilde düzgünce ölçerek yapan aletlerden biri de barut ölçerlerdir. Barutluk (Fot.24-34) ve barut ölçerler (Fot.35-36), ortaya çıktığı tarih boyunca işlevleri yanında üzerinde yer alan dekoratif amaçlı sanatsal özellikleri ile de korunup, her zaman sahip çıkılması gereken kültürel ve tarihî eserler olarak günümüze kadar gelmişlerdir. ÖYKAM'da ilgili odaların seksiyonunda sergilenen bu eserler geçmişten bize kalan birer ata yadigari ve hatıradır. Gelecek nesillere kültür ve tarih bilincini aşılayıp iletmemiz gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AGOSTON, Gabor (1999); "Osmanlı İmparatorluğu'nda Harp Endüstrisi ve Barut Teknolojisi" (1450-1700), *Osmanlı Ansiklopedisi,* C.6, ss.621-632.

AGOSTON, Gabor (2006a); "Osmanlı İmparatorluğu'nda Barut Sanayi: XVII. ve XVIII. Yüzyıllarda Selanik, Gelibolu ve İzmir Baruthaneleri", *Prof.Dr. Mübahat KÜTÜKOĞLU'na Armağan*, (Ed.: Zeynep Tarım ERTUĞ), Tercüme: Ferşat BALLI, İstanbul.

AGOSTON, Gabor (2006b) (çev.Tanju Akad), *Barut, Top ve Tüfek, Osmanlı İmparatorluğunun Gücü ve Silah Sanayisi*, İstanbul.

AYDIN, Hilmi, (1997), "Tabancalarımız", *Tarih ve Medeniyet*, S.36, İstanbul, ss.59-61.

BİKKUL, Ahad Ural (1957), "Topkapı Sarayı Silah Müzesindeki Eserler", *Türk Etnografya Dergisi*, Sayı 2'den ayrı basım, Ankara, ss.35-52.

BLACK, Jeremy (Çev.Yavuz Aloğan) (2003), *Top Tüfek ve Süngü, Yeniçağda Savaş Sanatı 1453-1815,* İstanbul

CHASE, Kenneth (2008), *Ateşli Silahlar Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul.

ÇORUHLU, Tülin (1987), "Süslemeleri Açısından Fitilli ve Çakmaklı Osmanlı Tüfekleri", *Türkiyemiz*, S.52, İstanbul, ss.22-25.

ÇORUHLU, Tülin (1988), "Askeri Müzede Bulunan 16. Yüzyıla Ait Osmanlı Tüfekleri", *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, S.24, İstanbul, ss.40-44.

ÇORUHLU, Tülin (1992), "Osmanlı Ateşli Silah Teçhizatlarından Bir Grup", *İlgi*, S.64, İstanbul, ss.32-35.

ÇORUHLU, Tülin (1993a), *Osmanlı Tüfek, Tabanca ve Teçhizatları (Askeri Müzeden Örnekler İle),* Ankara.

ÇORUHLU, Tülin (1993b), "Osmanlı Tabancaları", *Antik Dekor,* S.19, İstanbul, ss.148- 150.

ÇÖTELİOĞLU, Aysel (1999), *Askeri Müze, Osmanlı Dönemi Ateşli Silahlar Katalogu*, İstanbul.

ERALP, T.Nejat (1993), *Tarih Boyunca Türk Toplumunda Silah Kavramı ve Osmanlı İmparatorluğunda Kullanılan Silahlar*, Türk Tarih Kurumu Bas., Ankara.

EVSİLE , Mehmet (2000), "Osmanlı Harp Sanayi", *Yeni Türkiye*, 6. Cilt, S.31, Ankara ss.642-646.

EYİCE, Semavi (1992); "Baruthane", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C 5, İstanbul, ss.94-96.

GÖLEN, Zafer (2006), *Osmanlı Devleti'nde Baruthane-i Amire (XVIII. yüzyıl)*, Türk Tarih Kurumu, Ankara,.

HÜLAGÜ, Metin, (2001), "Osmanlı Devleti'nde Güherçile Üretimi ve Kayseri Güherçile Fabrikası", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 11, ss.73-93.

HUDYAKOV, Yuliy S. (2002), "Eski Türklerde Silah", *Türkler,* III.C., Ankara, ss.468- 477.

IŞIK, Şenay ÇİMEN (2014), "BARUTUN ORTAYA ÇIKIŞI, KULLANIMI VE ASKERÎ MÜZEDEKİ OSMANLI DEVRİ BARUTLUK ÖRNEKLERİ", *Askeri Tarih Araştırmaları Dergisi*, ATASE,Genelkurmay Basımevi, Ankara, ss.37-53.

İLGÜREL, Mücteba (2000), "Osmanlı Devletinde Ateşli Silahlar", *Yeni Türkiye*, 6.C.,s.31, Ankara, ss.613-629.

TEZCAN, Turgay (1983), *Silahlar*, İstanbul.

İNCE, "Yunus (2013); Osmanlı Devleti'nde Barutun ve Ateşli Silahların Kullanımının Yaygınlaşması", *Prof. Dr. Nejat GÖYÜNÇ Armağanı*, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, ss.503-524.

KÜTÜKOĞLU, Mübahat S. (1997); "Baruthane-i Amire", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA)*, C 5, İstanbul, ss.96-98.

SEZGİN, İbrahim (2008); "Osmanlı İmparatorluğu'nda Dumansız Barut Üretme Çabaları", *Eski Çağ'dan Modern Çağ'a Ordular*, Editör: Feridun EMECEN, Kitabevi Yayınları, İstanbul, ss.329-340.

TEZ, Zeki (2010), *Patlayıcı, Silah ve Savaş Tekniğinin Kültürel Tarihi*, Doruk Yayınları, İstanbul.

https://www.google.com.tr/search?q=osmanl%C4%B1+barutluk&sa=X&espv=2&tbm=isch&tbo=u&source=univ&ved=0ahUKEwiyqKDV1NPSAhWEbxQKHT5tBTsQsAQIGg&biw=1557&bih=893 (Barutluk) (Fot.No.24-34 google'dan ilgili sayfalardan alınmıştır).

https://www.google.com.tr/search?q=BARUT+%C3%96L%C3%87ERLER&espv=2&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjn6p3-8tPSAhUDtBQKHWFQDlMQ_AUIBygC&biw=1557&bih=893

(Barut ölçer) (Fot.No.35-36 google'dan ilgili sayfalardan alınmıştır).

https://www.odemis.bel.tr/tesislerimiz/odemis-yildiz-kent-arsivi-ve-muzesi.html (E.T.07.04.2022, saat: 11.00)

TABLO I

ÖYKAM ÖDEMİŞ YILDIZ KENT ARŞİV MÜZESİNDE BULUNAN OSMANLI DÖNEMİ BARUTLUKLAR VE BARUT ÖLÇERLER

Sıra No	Müze Env.No	Cinsi	Kimden Nasıl Geldiği	Malzemenin Özellikleri	Ölçüsü
1.	Env.No: 2011/766	Barutluk	Cem Üsküp/ Satın alma	Geç Osmanlı Dönemine ait, gümüş, üzerinde kalem işçiliği var.Yıldız figürlü, kapaklı	Boy :6-7 cm.
2.	Env.No: 2011/767	Barutluk	Cem Üsküp/ Satın alma	Geç Osmanlı Dönemine ait, pirinç, silindir şeklinde kapaklı.	Boy : 11 cm.
3.	Env.No: 2011/775	Barutluk	Kaan Keskin/ Satın alma	Osmanlı Dönemine ait, bitkisel formlu, kabartmalı, kapaklı.	Boy :10-12 cm.
4.	Env.No: 188	Barutluk	Satın alma	Osmanlı Dönemine ait,	Boy : 6 cm.
5.	Env.No: 963	Barutluk	Satın alma	Osmanlı Dönemine ait,	Boy : 8 cm.
6.	Env.No: 2011/769	Barut ölçer	Cem Üsküp/ Satın alma	Geç Osmanlı Dönemine ait, düdük şeklinde, barut konulan kısmı silindir formlu, açılıp kapanabilen ölçeği mevcut.	Boy. 10 cm.
7.	Env.No: 2011/768	Barut ölçer	Cem Üsküp/ Satın alma	Geç Osmanlı Dönemine ait, düdük şeklinde, barut konulan kısmı silindir formlu, açılıp kapanabilen ölçeği mevcut.	Boy. 11 cm.
8.	Env.No:761	Barut ölçer	Satın alma	Geç Osmanlı Dönemine ait, düdük şeklinde, barut konulan kısmı silindir formlu, açılıp kapanabilen ölçeği mevcut.	Boy : 10 cm.
9.	Env.No: 2230	Barut ölçer	Satın alma	Geç Osmanlı Dönemine ait, düdük şeklinde, barut konulan kısmı silindir formlu, açılıp kapanabilen ölçeği mevcut.	Boy : 11 cm.

FOTOĞRAFLAR

Fot.1, ÖYKAM (Ödemiş Yurt ve Kent Arşiv Müzesi), dış görünüm

Fot.2, ÖYKAM (Ödemiş Yurt ve Kent Arşiv Müzesi), avludan görünüm

Fot.3, ÖYKAM (Ödemiş Yurt ve Kent Arşiv Müzesi), seksiyonlar

Fot.4, ÖYKAM (Ödemiş Yurt ve Kent Arşiv Müzesi), saatçi odası

Fot.5,ÖYKAM, barut ölçerler ve barutluklar, Osmanlı, 19.yy.

Fot.6, ÖYKAM, barut ölçerler ve barutluklar, Osmanlı, 19.yy.

Fot.7, No-1,Env.No-766, barutluk

Fot.8, No-1, Env.No-766, barutluk

Fot.9, No-2,Env.No-767, barutluk

Fot.10, No-2,Env.No-767, barutluk

Fot.11, No-3, Env.No-775, barutluk/kütüklük

Fot.12, No-3,Env.No-775, barutluk/kütüklük

Fot.13, No-3,Env.No-775, barutluk/kütüklük

Fot.14, No-3,Env.No-775, barutluk/kütüklük

Fot.15, No-4, Env.No-188, barutluk

Fot.16, No-4,Env.No-188, barutluk

Fot.17, No-5,Env.No-963, barutluk

Fot.18, No-5,Env.No-963, barutluk

Fot.19, No-6-9,Env.No-**768,769, 761, 2230, barut ölçerler**

Fot.20,No-6,Env.No-**768, Barut ölçer**

Fot.21, No-7, Env.No-**769 Barut ölçer**

Fot.22, No-8, Env.No-**761 Barut ölçer**

Fot.23, No-9, Env.No-**2230 Barut ölçer**

Fot.24, barutluk, Google.dan

Fot.25, barutluk, Google.dan

Fot.26, barutluk, Google.dan

Fot.27, barutluk, Google.dan

Fot.28, barutluk, Google.dan

Fot.29, barutluk, Google.dan

Fot.30, barutluk, Google.dan

Fot.31, barutluk, Google.dan

Fot.32, barutluk, Google.dan

Fot.33, barutluk, Google.dan

Fot.34, barutluk, Google.dan

Fot.35, barutluk, Google.dan

Fot.36, barutluk, Google.dan